

У спеціалізовану Вчену раду К 35.051.14
у Навчально-науковому юридичному інституті
Державного вищого навчального закладу
«Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника»

В І Д Г У К

**офіційного опонента, доктора юридичних наук, професора Шишки
Романа Богдановича на рукопис дисертації, автореферат та інші
матеріали Костіва Івана Ярославовича на тему «Договір контрактації
сільськогосподарської продукції в Україні », яка подана на здобуття
наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 –
цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне
право**

На підставі ознайомлення із рукописом дисертації, авторефератом та оприлюдненими науковими роботами можна зробити наступний висновок про її відповідність встановленим вимогам і відмінність від попередників.

Актуальність теми дослідження є дійсно такою і не спричиняє нарікань: 1) чинне цивільне законодавство України щодо договору контрактації непослідовне та архаїчне; не позбавлене певних атавізмів; 2) ЦК України він віднесений до оптових договорів, що не завжди так і звужує свободу договору; 3) позиції контрактного підходу, як визначального напрямку вирішення існуючих проблем у вітчизняній економіці в соціально-економічному плані на макро-, так і мікроекономічному рівні обґрунтовано піддані сумніву; 4) специфіка контрактації у пострадянських економіках зумовлена проблемою явно меншої функціональності ринків порівняно з економічно розвинутими країнами; 5) з огляду на оновлення ЦК України та можливого скасування ГК України щодо цього договору, на відміну від опрацьованих рішень, виникло ряд прикладних питань що ускладнено його комплексністю та змішаністю.

Гносеологічно, з виникнення досліджуваного договору як визнаної фахівцями правової форми реалізації (контрактування) бавовни із Середньої Азії та Закавказзя, в економіці та приватному праві пройшло чимало суттєвих змін. Така гносеологія та його призначення – слугували витісненню приватного капіталу з сільськогосподарського виробництва як безальтернативна форма реалізації вирощеної продукції, наразі є непринятною для сучасного аграрного сектору країни. Тож у цій частині перед вченими та законодавцем чимало теоретичних проблем та практичних завдань. З огляду на зазначене, справедливим є вислів «Скільки стару свиту не латай, вона новою не стане».

Принаймні, при визначенні моделі юридичної регламентації інституційних норм при здійсненні ринкових реформ в Україні, слід сформулювати нову парадигму договору контрактації із заданою функціональністю, де правові норми мають бути узгоджені із економічними. Навіть попри те, що останнім

часом захищено ряд робіт за цією проблематикою, розробки у цій царині є потрібними і доречними, в тому числі із врахування роботи з європеїзації ЦК України. Тим більше, що наразі реалізація сільськогосподарської продукції попри договір контрактації сільськогосподарської продукції вчиняється й на підставі договорів її купівлі-продажу, міни, комісії чи спільної діяльності. Очевидно, що при рекодифікації ЦК його ст. 713 має бути піддана структурним змінам. До речі, у ч. 2 ст. 272 ГК поміщена дещо інша модель такого договору, що є досить дивним з огляду потреби єдності категоріального апарату в економіці та праві.

Не дарма піддано критиці цьому ч. 1 вказаної статті ГК України, де визначено, що державна закупка сільськогосподарської продукції здійснюється за договорами контрактації, які укладаються на основі державних замовлень на поставку державі сільськогосподарської продукції, що є беззаперечним атавізмом. Зокрема, звернуто увагу на те, що це обмежує сферу застосування договору контрактації лише випадками державної закупівлі сільськогосподарської продукції. Попри моделювання договору контрактації як однієї з правових форм залучення до державних ресурсів продовольства і сировини аграрних підприємств усіх форм власності й організаційно-правових форм господарювання, практика показала інше і сфера таких закупівель суттєво звузилася як і її загальний концепт : не контракт, а механізм публічних закупівель.

Прикладні та теоретичні проблеми договору контрактації сільськогосподарської продукції досліджувалися В.М. Корнієнко, В.І. Семчиком, В.М. Яковлевим та іншими, що вказано дисертантом на с.14 рукопису дисертації та с. 2 автореферату Професор А.М. Статівка виписав його у контексті аграрно-правового договору « як угоди двох або більше сторін, спрямовану на встановлення, зміну, припинення прав і обов'язків, заснованих на взаємному вільному волевиявленні або ж на правових приписах з метою забезпечення ефективного розвитку аграрного виробництва й реалізації взаємних інтересів» та І.Ю. Сальмана, О.В. Мороз

Дисертантом проведено ґрунтований аналіз правовідносин щодо реалізації продукції аграрного сектору. З огляду на це, тематика дисертації видається цілком актуальною, навіть попри активізацію наукових пошуків, та досліджень цієї проблематики в останні роки.

Автором здійснений добротний комплексний аналіз праць як радянських, так і вітчизняних науковців за означеною проблематикою та запропонованих рішень попередниками, та , що є знаковим, запропоновано законопроект.

Дисертацію виконано відповідно планових тем науково-дослідної роботи кафедри цивільного права Навчально-наукового інституту «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» на напрямом «Правові проблеми здійснення майнових та особистих немайнових прав в умовах ринкової економіки (номер державної реєстрації 0110U001557). Проте, вважаю, вона повністю відповідає й «Концепції Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2022 року» , що схвалена

Кабінетом Міністрів України 30 грудня 2015 р. щодо наближення законодавства України до законодавства ЄС у сфері сільського господарства, включаючи вимоги до безпечності харчових продуктів, сприяння широкому впровадженню постійно діючих процедур, заснованих на принципах системи аналізу небезпечних факторів та контролю у критичних точках (НАССР), на потужностях харчової та переробної галузей та розвитку біржового ринку, запровадження фінансових та інших інструментів на ринку сільськогосподарської продукції (аграрні розписки, ф'ючерсні і форвардні контракти тощо) і «Концепція розвитку аграрного сектору України».

Мета й завдання рецензованого наукового дослідження сформульовані здебільше вдало. Мета дослідження полягала у виявленні та вирішенні комплексу теоретичних і практичних проблем, пов'язаних з цивільно-правовим регулюванням відносин по реалізації сільськогосподарської продукції за договором контрактації, а також напрацювання пропозицій щодо вдосконалення норм чинного законодавства, що стосуються досліджуваної теми. Для її досягнення вирішувалися такі завдання: *дослідити* історію розвитку та стан правового регулювання договору контрактації сільськогосподарської продукції; з'ясувати правову природу договору контрактації с/г продукції; відмежувати договір контрактації с/г продукції від суміжних договорів; охарактеризувати сторони договору контрактації с/г продукції; визначити предмет договору контрактації с/г продукції; *проаналізувати* основні умови договору контрактації с/г продукції; *дослідити* порядок виникнення, зміни та припинення відносин за договором контрактації с/г продукції; з'ясувати правові наслідки порушення умов договору контрактації сільськогосподарської продукції; розробити та обґрунтувати необхідні пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення законодавства України, що регулює відносини за договором контрактації с/г продукції.

Об'єктом дослідження були суспільні, очевидно цивільні, правовідносини, що виникають у сфері укладення та виконання договору контрактації сільськогосподарської продукції. Предметом дослідження є договір контрактації сільськогосподарської продукції, відповідне національне законодавство та нормативно-правові акти інших держав, судова практика їх застосування, наукові погляди й концептуальні підходи щодо визначення сутності договору контрактації сільськогосподарської продукції.

Методи дослідження, що були використані у процесі написання дисертації: історичний метод застосовувався при дослідженні виникнення та становлення договору контрактації сільськогосподарської продукції ; діалектичний метод надав змогу з'ясувати правову природу договору контрактації сільськогосподарської продукції, виявити взаємозв'язки між окремими ознаками договору контрактації ; порівняльно-правовий метод надав можливість провести співвідношення договору контрактації сільськогосподарської продукції із суміжними за юридичною природою договорами та визначити місце такого договору в системі цивільно-правових договорів , крім того, вказаний метод застосовувався при порівнянні окремих

положень правових актів, що регулювали відносини контракції сільськогосподарської продукції за цивільним законодавством на різних етапах його розвитку ; формально-юридичний метод дозволив дослідити порядок укладення, зміни, розірвання та припинення договору контракції сільськогосподарської продукції, визначити правові наслідки, які настають у випадку невиконання чи неналежного виконання умов вказаного договору , а також за його допомогою було сформульовано висновки відповідно до мети дисертаційного дослідження; метод аналізу та узагальнення використовувався для дослідження елементів договірних відносин контракції , при дослідженні матеріалів практики, наукових позицій, пов'язаних із дослідженням договору контракції сільськогосподарської продукції, а також для обґрунтування власної позиції автора; за допомогою методу індукції досліджено відносини, що виникають з договору контракції сільськогосподарської продукції та на їхній основі сформульовано висновки щодо необхідності внесення змін і доповнень до загальних положень ЦК України; метод прогнозування застосовувався при виявленні недоліків чинного цивільного законодавства та пошуку шляхів подальшого вдосконалення нормативно-правового регулювання відносин контракції .

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертаційна робота є комплексним науковим дослідженням проблем правового регулювання відносин, що виникають у зв'язку з укладенням, виконанням і припиненням договору контракції с/г продукції в Україні. На підставі проведеного дослідження сформульовано низку теоретичних положень, які мають важливе значення для розвитку доктрини цивільного права та правозастосовної практики, характеризуються новизною та виносяться на захист, зокрема:

«Вперше:

1) обґрунтовано, що сторонами за договором контракції можуть виступати як підприємницькі, так і непідприємницькі товариства та установи, які поряд зі своєю основною діяльністю здійснюють і підприємницьку діяльність, якщо ця діяльність відповідає меті, для якої вони були створені, та сприяє її досягненню;

2) запропоновано дефініцію виробника сільськогосподарської продукції: «Виробником за договором контракції сільськогосподарської продукції може бути юридична особа незалежно від її організаційно-правової форми чи фізична особа, зареєстрована у встановленому законом порядку як підприємець, яка зобов'язується виробити (виростити) сільськогосподарську продукцію, визначену договором, та передати її заготівельнику або визначеному ним одержувачеві»;

3) запропоновано визначення заготівельника сільськогосподарської продукції: «Заготівельником за договором контракції виступає фізична чи юридична особа, що здійснює підприємницьку діяльність із закупівлі сільськогосподарської продукції з метою подальшої переробки та продажу»;

4) обґрунтовано, що предметом договору контрактації сільськогосподарської продукції можуть бути дикі тварини, якщо вони вирощені безпосередньо виробником сільськогосподарської продукції та утримуються у напіввільних умовах чи в неволі, а також продукти чи сировина тваринного походження;

удосконалено:

5) правове розмежування договору контрактації сільськогосподарської продукції та договору купівлі-продажу, поставки, міни, комісії, форвардного та ф'ючерсного контрактів на підставі таких кваліфікаційних критеріїв як предмет договору, мета договору, суб'єктний склад та особливості виконання і відповідальності;

6) положення про предмет договору контрактації, яким виступає не лише вироблена (вирощена) продукція, а й перероблена, з умовою, що переробка повинна бути здійснена безпосереднім виробником сільськогосподарської продукції, в його господарстві, його силами і засобами;

7) поняття суб'єктного складу договору контрактації та наголошено на недоцільності ототожнення понять «виробник сільськогосподарської продукції» як сторона договору контрактації та «сільськогосподарський виробник» чи інші схожі поняття у галузевих законодавчих актах;

8) поняття «одержувача», під яким слід розуміти контрагента заготівельника за цивільно-правовим договором (покупець за договором купівлі-продажу, виконавець за договором переробки давальницької сировини, зберігач за договором зберігання і т.д.), якого заготівельник визначає одержувачем за договором контрактації сільськогосподарської продукції;

набули подальшого розвитку:

9) положення про те, що предметом договору контрактації може бути тільки майбутня продукція, оскільки це є особливістю договору контрактації сільськогосподарської продукції;

10) положення про те, що виробник сільськогосподарської продукції несе відповідальність за невиконання чи неналежне виконання договору тільки при наявності вини;

11) положення про контрактацію як правову форму закупівлі сільськогосподарської продукції з метою її подальшої переробки чи продажу. Визначальними ознаками контрактації є предмет договору, яким є сільськогосподарська продукція, вирощена (вироблена) виробником та мета контрактації;

12) положення про те, що в основі сучасного регулювання відносин з договору контрактації лежить право виробників сільськогосподарської продукції самостійно нею розпоряджатися та на добровільних засадах обирати контрагента, якщо тільки законом не передбачено інше;

Практичне значення отриманих результатів полягає в можливості використання сформульованих у цьому дослідженні висновків, пропозицій та рекомендацій у:

– науково-дослідній діяльності – для подальших наукових досліджень та вирішення проблем, пов'язаних із правовим регулюванням відносин за договором контрактації с/г продукції;

– правотворчій діяльності – для вдосконалення норм чинного законодавства України, що регулює відносини за договором контрактації с/г продукції;

– навчальному процесі при викладанні навчальних дисциплін «Цивільне право України», «Договірне право» та інших навчальних для студентів вищих навчальних закладів, для підготовки підручників тощо».

В цілому об'єкт: та предмет дослідження визначені досить кваліфіковано.

Ним визначена його методологічна основа. Це низка прийнятих правовою наукою загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій. Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені в дисертації, мають достатній верифікативний та доктринальний ступінь обґрунтованості, що свідчить про опрацювання дисертантом в достатній мірі відповідного інформаційно-правового матеріалу: чинне законодавство України, наукові праці, що досліджують правовідносини. Автор сформулював положення, які містять елементи наукової новизни:

Ознайомлення з дисертацією та її авторефератом надає підстави стверджувати, що роботі притаманні основні необхідні для такого дослідження компоненти – критичний аналіз досягнень більшості попередніх дослідників цієї та суміжних проблем, встановлено зарубіжний досвід, належну апробацію результатів дослідження.

Основні положення, висновки та пропозиції, що сформульовані автором у дисертації, в тому числі й ті, що віднесені до наукової новизни, мають достатній рівень обґрунтованості. Цього вдалося досягти шляхом критичного аналізу емпіричної основи – робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, чинного законодавства України та законодавства інших держав й судової практики.

Науковий апарат рецензованої дисертації та її автореферату є достатньо високим, матеріал викладений чітко, доступно і юридично грамотно.

Детальний і аргументований розгляд окремих питань теми дисертаційного дослідження дозволив дисертанту висловити певні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Структура роботи, перелік і зміст розглянутих питань свідчать про **новизну дисертаційного дослідження**. В дисертації опрацьовано широке коло важливих для розвитку сучасної цивілістичної науки положень, зроблено ряд теоретичних узагальнень. Дійсно вбачається новизна винесеного на захист (хоча захищається дисертація у цілому, а не тільки положення її новизни).

Таким чином, викладене дозволяє зробити висновок, що у цьому дисертаційному дослідженні сформульовано і обґрунтовано достатню кількість нових для цивілістичної науки висновків та положень, які свідчать про внесок автора у розвиток цивільно-правових досліджень в Україні. Вони

викладені в чисельних публікаціях автора за тривалий час, що свідчить про наукове становлення здобувача.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, в опублікованих працях. Основні положення й висновки, що сформульовані в дисертації достатнім чином оприлюднені у 4 статтях у наукових фахових виданнях, в тому числі у виданні зарубіжної країни, та 4 тезах повідомлень доповідей на науково-практичних конференціях у виправданому науко метричному та темпоральному вимірі.

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації, в цілому відображає структуру і наукові результати дослідження. Вони є ідентичними.

Побіжний аналіз роботи на наукову добросовісність (верифікація опонентом через програму «Антиплагіат») свідчить про достатній рівень її самостійності.

Практична і теоретична значимість результатів дисертаційного дослідження отриманих в дисертації в цілому не піддається сумніву. Вони є внеском в розвиток науки цивільного права, зокрема договірного права , можуть бути використані для подальшого її розвитку, правозастосовної діяльності, в судовій практиці, навчально-методичній роботі а також для удосконалення чинного законодавства. Такі напрацювання можуть і повинні бути використані при підготовці лекцій, підручників і навчальних посібників, методичних рекомендацій з курсу «Цивільне право України», « Договірне право» чи . Викладені в дисертаційній роботі положення, висновки і пропозиції можуть бути використані у нормотворчій діяльності для вдосконалення положень чинного законодавства України, що регулює досліджені автором правовідносини, при підготовці проектів законів про внесення змін і доповнень до цивільного законодавства України.

Особливо заслуговує уваги подані здобувачем пропозиції з удосконалення законодавства.

Між тим, позитивно оцінюючи науково-теоретичну і практичну значимість дисертаційного дослідження , її наукову новизну та можливість використання пропозицій і рекомендацій дисертанта для вдосконалення чинного законодавства та практики його застосування, необхідно зазначити, що **дисертаційна робота не позбавлена окремих вад**, ряд положень мають дискусійний характер чи викликають зауваження, які вимагають додаткової аргументації та пояснень в процесі захисту. При тому не йдеться про огульне критиканство, а наукову добросовісність та сподівання на наукове майбуття здобувача, як колись це зауважив мені О.А. Підпригора.

Їх **критика** зводиться до наступного:

Щодо постановки проблеми, де упущено міжгалузевий її прояв та гносеологія, що нами зазначена в актуалізації проблематики. Принаймні, варто подолати різні теоретичні платформи такого договору : цивілістичну, господарсько-правову та аграрно-правову. Штучна підтримка двох останніх напрямів, які практично себе вижили, шкодить єдності приватноправового концепту регулювання цих договорів, як корельованих законами ринкової економіки та засаді і принципам свободи договору.

Не досить вдалою є назва підрозділу 2.2. з огляду на ст. 63 ЦК України та теоретичну посилку, що всі умови, що включені в договір є суттєвими. Передусім, йдеться про колір окремих продуктів сільськогосподарського виробництва. При тому, досить суперечливим є віднесення ціни продукції до істотних умов (с.78) де йдеться про ціну договору. Вона залежна від ринкової кон'юнктури і не може бути стабільною. Тим більше, що заготівельник перевіряє якість сировини, вологість тощо і залежно від того визначає її ціну

Не виправдано з методологічного аспекту виписані завдання дослідження: щодо дослідження історії розвитку та стану правового регулювання ... (с.15), оскільки дослідження є його методом і не може бути завданням та не може бути отриманий вірний силогізм як розумовий висновок, не орієнтовано на прикладне завдання, в принципі гносеологія договору та його позитивного регулювання, як і інші подібні завдання окрім суб'єктивної оцінки, по суті, не може призвести до гідного уваги результату, що власне і слідує із елементів новизни роботи та отриманих висновків. Щодо економічного аспекту, то слід зауважити, що контракція стосується лише сільськогосподарської сировини і то постільки, поскільки у дрібних виробників нема достатніх потужностей для переробки у готову до вживання продукцію чи напівфабрикат, або для тривалого її зберігання.

Те саме стосується аналізу основних умов договору та дослідження порядку виникнення, зміни та припинення відносин за контракцією сільськогосподарської продукції.

Не зовсім зрозуміло, чому не можуть бути в сучасних умовах виробниками сільськогосподарської продукції (с.17) підсобні господарства, які конктракуються систематично поставляти пряності та іншу продукцію (молоко, парне м'ясо тощо) для окремих надавачів послуг у сфері продажу продуктів харчування. Принаймні, сучасні технології вирощування окремих з них та обсяги споживання контрактантів не виключають такої можливості.

З огляду на наукову толерантність та етику вченого при презентації в дисертації «удосконалено» (с.17 - 18) та розвинуто слід було б уточнити положення якої саме норми позитивного права чи якого автора це стосується. Також було б добре уточнити за рахунок яких елементів це покращено, що і є внеском дослідника в науку і уточнить досягнення здобувача. Принаймні визнано, що купівля-продаж. як узагальнений концепт передання права власності, є загальним для всіх договорів, які охоплені цією групою (див. О.С. Яворська та інші) і вирізняти контракцію з купівлі-продажу навряд чи виправдано. У кожного з цих договорів є своя мета та предмет. До того, на рівні зобов'язань, з огляду на персоніфікацію у видах та субвидах їх сторін, не доцільно стверджувати про «суб'єктний склад» (с.18) такого договору де є його сторони.

Це важливо для наступного етапу розвитку зобов'язального права – його ботизації. Не лишнім буде «субконтрактант», «субзаготівельник», що є розвитком посередництва та його легалізації. Це важливо для просування на ринку окремих рідких видів продукції українського виробника, де важлива її

автентичність. Це саме стосується того, що «набуло подальшого розвитку» (с.18).

Слід було в уточнити чий положення і у якій частині, а щодо поважних попередників, особливо професорів, то варто було б проявити толерантність, якою славиться Львівська школа цивілістики та права та основоположник Прикарпатської школи – академік В.В. Луць. Навіть він, при всій його толерантності, не уникав критики. Зокрема, у підрозділі 1.1. варто було б надати оцінку наслідкам окремих рішень, що призвели до голодомору та застерегти від такого підходу у майбутньому:

Не зовсім зрозуміла диференціація предмету договору контрактації: а) вперше (с.17); б) удосконалено (с.18), набуло подальшого розвитку (с.18). Видається, що це могло б бути об'єднане в вимоги щодо предмету дослідженого договору як інтегрованої умови.

Стосовно характеристики договору у підрозділі 1.2. виникає слушне запитання: Нащо було його аналізувати через всі класифікаційні підходи до характеристики, якщо все звелось до консенсуальності, відоплатності, взаємозобов'язаності. Проте не виникає сумнівів щодо його алеаторності, зокрема залежністю від погодних умов, що підтверджено сільськогосподарською практикою 2020 р. коли значні площі посівних вигорили в південних областях і не змогли виконати свої зобов'язання.

Видається, що автор при аналізі сторін досліджуваного договору упустив на с.47-48 значення органів місцевого самоврядування, зокрема районних управлінь сільського господарства, які відслідковували у свій час виконання зазначених договорів і при неможливості виконати їх одним виробником передавали таке право іншим виробникам. Особливо це стосується запропонованої дефініції «виробник сільськогосподарської продукції» (с.73) де упущені, з огляду на рівність учасників цивільних правовідносин – приватні господарства, які не зареєстровані як підприємці, але можуть і постачають регулярно сільськогосподарську продукцію. Невже за того, що вони є інноваційно спрямованими та реалізують таку продукцію самостійно і постійно, на чому спеціалізується значна частина самозайнятих українців, що проживають у сільській місцевості і забезпечують ринок України сільськогосподарською продукцією, не можна їх визнавати такими виробниками.

Потребує, з огляду на ст. 628 ЦК, пояснення співвідношення підрозділів 2.2., де йдеться про умови договору та 2.3. де знову є зміст навіть якщо переважно йдеться про зміст правовідношення. До речі, у підрозділі 2.2. автор упустив транспортні послуги конктранктанта з вивезення вирощеної продукції, забезпечення тарою тощо. Навіть, якщо окремі з них наразі своє значення втратили (сприяння у придбанні якісного посівного матеріалу, добрив та гербіцидів, паливно-мастильних матеріалів, у ретроспективі їх варто було б розглянути. Могло б внести ясність у назву другого підрозділу, якщо б уточнено, зміст як правовідношення.

Вбачаються елементи апіоризму (с.49) де автор вказує класифікацію договорів проф. В.В. Луця, але не зазначив посилки, так і тактичні помилки де лише на с. 76 рукопису дисертації дисертант «дійшов» розуміння, що варто віддати належне авторитету його керівника.

З огляду на об'єкти цивільного права та, передусім, авторського права, навряд чи варто брати в лапки положення нормативних актів (с.21) та надалі.

Некоректно вживати термін «виступати» (сс. 17, 51, 62, 75, 82, 96, 180 та надалі) чому не бути як це застосовано автором у пропонованій дефініції «виробник сільськогосподарської продукції» (с.17); «в якості» (сс.21, 22, 62 та надалі) чому не сказати прямо – «як»; «строгий підхід» (с.83), терміни (с.29) коли йдеться про строки; угоди» (сс.40, 82), «декорацію» (с. 31) ; «закон говорить» (с.124) . Слід мати на увазі також те, що думка не є об'єктом авторського права (сс. 33,45) навіть досить прискіпливого колеги проф. В.М. Єрмоленко чи проф. В.В. Луця (с.37); неоднозначно сприймається, тим більше, самого дисертанта (с.69, 75, 92); «являють» (с.41); використання терміну «норми» (с.43), де ст. 640 ЦК України проблемно назвати нормою права в традиційному її розумінні, оскільки тут відсутні всі її складові (гіпотеза диспозиція та санкція); не зрозуміло використання «абвеатур ЦКУ (с.88), ГКУ (с.45) оскільки Україна офіційно не має скороченої назви «У». Це саме стосується термінів «суб'єкти», « суб'єктний склад» (с. 65), що за значення дефініцій учасників зобов'язань та сторін договору, навряд, є виправданим.

Навряд чи можна погодитися з дисертантом у тому, що «договір контрактації належить до безумовних договорів» (с.41). Виникає тоді питання про значення 30 денного строку щодо передання сільськогосподарської продукції та готовності заготівельника її прийняти. Власне, специфіка вирощування сільськогосподарської продукції та неможливість точно визначити її дозрівання і передбачає таку умову про зазначений строк. Про це чомусь та невиправдано дисертант обійшов увагою.

Навіть попри повагу до мови титульної нації як державної, я сумніваюсь що В.І. Мейер писав наступне, що наведене на с. 22, як і Г.Ф. Шершеневич (с.23) та інші російськомовні автори М.І. Козир (с.32). Не слід бути більшим українцем чим був Т.Г. Шевченко, який не гребував писати російською. До того варто притримуватися темпоральності, навряд ті науковці, які пішли від нас, б вважали те, що їм приписує дисертант (с.37 та надалі).

Попри повагу до векселя (с.40) він давно вже не використовується. Принаймні останнє, що відоме опоненту, це приклад 20 річної давнини видачі векселя ПУГР під 1000%, що було використано для захоплення цього державного підприємства. Не прийнято починати речення за скорочення « Ст.83 ЦК України» (сс.69, 105, 173).

Якщо автор застосував скорочення, то виникає запитання, нащо наводити повні найменування нормативних актів (с.108).

Видається, що робота б тільки виграла, якщо б автор звернув увагу на розробки наявних економічних моделей контрактування майбутньої

сільськогосподарської продукції, одна з яких наведена у а постановці проблематики опонентом. Саме економічні чинники, зокрема рентабельність та рівень прибутків, наразі стимулюють виробників до виготовлення готової продукції чи напівфабрикатів.

Впадає у очі відсутність прикладів контракування : лише на с. 129 роботи згадана конкретна справа і то стосовно постачання природного газу. Згадки про досліджуваний договір є аж на с.143 рукопису: за те далі аж занадто.

Робота написана науковою мовою і її текст легко сприймається та вбачаються опорні положення для формування висновків автора. Окрім того, є науково та практично обґрунтовані положення щодо удосконалення чинного законодавства.

Проте, висловлені зауваження принципово не впливають на загальну оцінку підданих ознайомленню та опонуванню матеріалів дисертаційного дослідження Івана Ярославовича Костіва за темою «Договір контракції сільськогосподарської продукції в Україні».

Воно надає вагомні підстави опоненту для висновків: 1) дисертація є самостійним, завершеним дослідженням, що відповідає пп. 11 - 13 Порядку присудження наукових ступенів від 24 липня 2013 р. № 567, та Вимогам до оформлення дисертації від 12.01.2017 р. № 40; 2) спричиняє дискусію щодо такого договору та не тільки за надуманих підстав; 3) є дочасною та результативною і не дивлячись на зроблені зауваження автор **заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата юридичних наук** зі спеціальності 12.00.03 – «цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право».

Офіційний опонент:
професор кафедри інтелектуальної власності
та цивільно-правових дисциплін
Київського інституту інтелектуальної
власності та права Національного університету
«Одеська юридична академія» д.ю.н. професор

Р.Б. Шишка

Підпис Р.Б. Шишки посвідчую:
Директор Київського інституту інтелектуальної
власності та права Національного університету
«Одеська юридична академія», доктор юридичних
наук, професор, Заслужений юрист України

В.І. Фелик

Тракарпатський національний
університет ім. Василя Стефанива
ДИПОР № 03.04-30/142
20 09 20 14